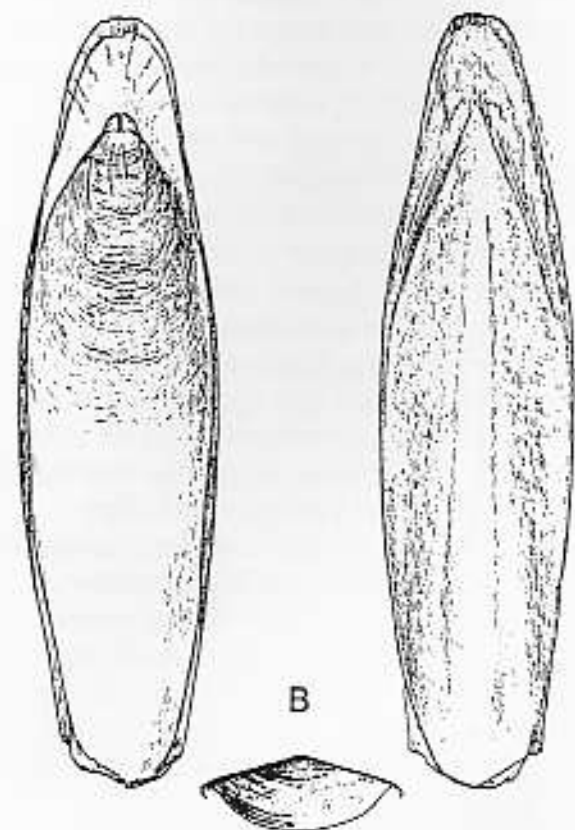
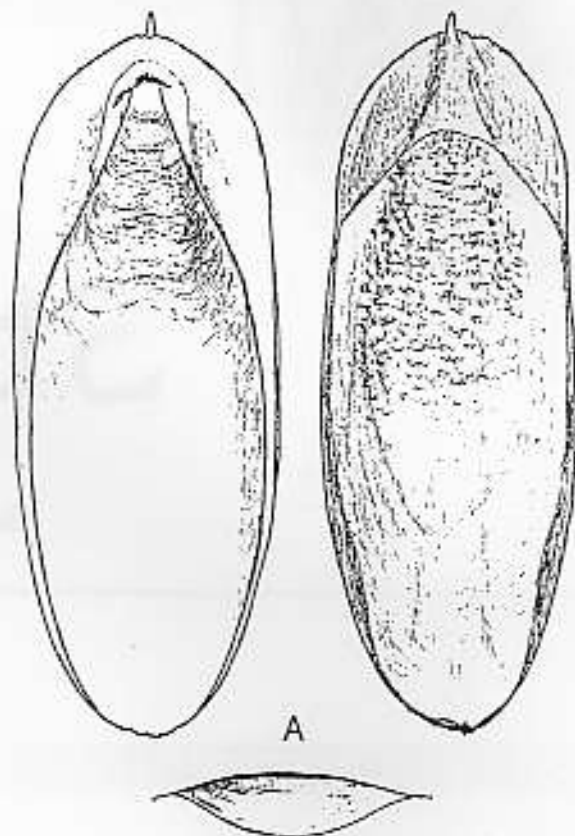

Het is een goede gewoonte van één van de auteurs om zijn verjaardag in het gezelschap van enige vrienden op een waddeneiland door te brengen. Dit jaar was de keuze op het Friese waddeneiland Ameland gevallen. Op 18 januari 1992 kwamen wij in de voormiddag in het door ons gehuurde huisje nabij Buren aan. Na de innerlijke mens versterkt te hebben werd de Noordzeekust bezocht. De tocht liep vanaf strandpaal 15 in westelijke richting tot strandpaal 10. De stormlijn boeide direct al door de grote hoeveelheid angespoeld riemwier (*Himantalia elongata*) en rijkelijk met roodwier begroeide angespoelde drijvende plastic voorwerpen, zoals viskratten, emmers en tonnen. Tussen dit aanspoelsel lagen duizenden doubletten van de halfgeknotte strandchelp (*Spisula subtruncata*), Amerikaanse zwaardschede (*Ensis directus*), nonnetjes (*Macoma balthica*), en andere algemene Nederlandse tweekleppigen.

japanse zeekat

Ook vielen de honderden rugschilden van de gewone zeekat (*Sepia officinalis*) op (figuur 1a). Dit noopt altijd tot extra aandacht voor vondsten van andere inktvissoorten zoals bijvoorbeeld de sierlijke zeekat (*Sepia elegans*). Hoewel deze laatste soort niet aangetroffen werd, vonden wij tussen de schilden van de gewone zeekat twee afwijkende schilden, die ter plekke door ons niet op naam gebracht konden worden. Bij terugkomst in ons verblijf kon de literatuur geraadpleegd worden en bleken de schilden van de Japanse zeekat (*Sepiella japonica*) te zijn (figuur 1b). De eerste vondst voor Nederland van deze bij China en Japan voorkomende soort bleek op 29 november 1975 bij Zandvoort te zijn gedaan (Van Regieren Altena 1976). Voorts werd op 30 november 1976 op het strand bij Wijk aan Zee een twintigtal schilden van deze soort gevonden (Buizer 1977). Beide auteurs kwamen tot de conclusie dat het hier zeer waarschijnlijk ging om over boord geworpen schilden van geconsumeerde zeekatten. Dit werd in 1980 door Wagner ontkracht door de vondst van een vers exemplaar in de Duitse bocht, met in de maag de in de Noordzee

figuur 1
A: Rugschild gewone zeekat *Sepia officinalis*
B: Rugschild Japanse zeekat *Sepiella japonica*;
Ameland, 18-01-1992 (A.F. de Jong)

voorkomende garnaal (*Alpheus glaber*). De Boer en De Bruyne (1991) vermelden vondsten van deze soort van Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Op 24 juli 1984 werd bij paal 5 een rugschild op Ameland verzameld. Onze twee, ruim zeven jaar later gevonden schilden zijn een welkome aanvulling voor de collectie van het Natuurmuseum. (aanwinstnummer 92-355)

krat

Terug naar het strand. Elk begroeid plastic voorwerp werd aan een diepgaand onderzoek onderworpen, op zoek naar bijzondere aangehechte soorten. Al snel werd onze moeite beloond. Op een rubber band rondom een aangespoelde emmer zat een exemplaar van een onlangs nieuw voor Nederland beschreven oestersoort (*Crassostrea denticulata*). Eerder was deze in West-Afrika voorkomende mollusk op 10 september 1990 bij Petten, bij Castricum op 14 september en 25 september en begin oktober 1990 wederom bij Petten gevonden (Rizzi, 1992). Verder vonden wij een plastic viskrat met zeer bijzondere begroeiing (figuur 2). Op deze krat konden wij 31 levende doubletten van *Crassostrea denticulata* verzamelen. De grootste vondst tot nu toe. De schelpen zijn opge-

figuur 2

De viskrat wordt aan een diepgaand onderzoek onderworpen

nomen in de collectie van het Natuurmuseum Rotterdam (aanwinstnummer 92-357) en de collectie Slieker te Laren. Verder troffen wij een levend doublet van de manteldekschelp (*Pododermus patelliformis*) aan. De schelp was 18,4 mm hoog en 20 mm breed. Volgens De Boer en De Bruyne is deze zeldzame soort al enige malen eerder op drijvende voorwerpen op de Friese waddeneilanden gevonden. Het doublet is opgenomen in de collectie Slieker. Twee soorten kokerwormen werden door H.A. ten Have, via Jan Lucas, gedetermineerd als *Hydroides norvegicus* en *Pumatoceros triquetra*. Aan de rand van de krat vonden wij drie levende volwassen doubletten van de wijde mantel (*Aequipecten opercularis*). De afmetingen van deze exemplaren waren 35,5 x 38,5, 38,5 x 37,5 en 40,0 x 39,1 mm; de schelpen zijn eveneens opgenomen in de collectie Slieker. Een zeer aardige vondst gezien het feit dat van de waddeneilanden vrijwel alleen oude losse kleppen en juveniele levende exemplaren bekend zijn (De Boer & De Bruyne 1991).

Verder kwam op de krat een grote hoeveelheid schilferige dekschelpen (*Heteranomia squamula*) en eendemosselen (*Lepas anatifera*) voor. Deze laatsten zijn voor het Natuurmuseum Rotterdam verzameld. Enkele kolonies hydropoliepen werden ter determinatie verzameld. Dr. Vervoort (NNM, Leiden) was zo vriendelijk deze kolonies voor ons op naam te brengen. Daar de poliepen niet vers meer waren, kon niet met zekerheid de soort bepaald worden, maar waarschijnlijk gaat het hier om de noordelijke soort *Eudendrium annulatum*. Verrassend was te constateren dat de soort samenstelling op de door ons gevonden krat identiek was aan die van het vat dat in september 1990 bij Petten gevonden werd (Rizzi 1992). Aangemoedigd door deze 'goede' krat vervolgden wij onze speurtocht. Met de vondst van een circa 35 cm lange vers dode snotolf (*Cyclopterus lumpus*) begon onze tocht bijna ongeloofwaardig te worden. Nooit eerder had één van ons deze bijzondere en bizarre vis op het strand aangetroffen. Op een door meeuwen weggevreten oog na was de vis geheel gaaf. Het dier is in de collectie van het Natuurmuseum Rotterdam opgenomen.

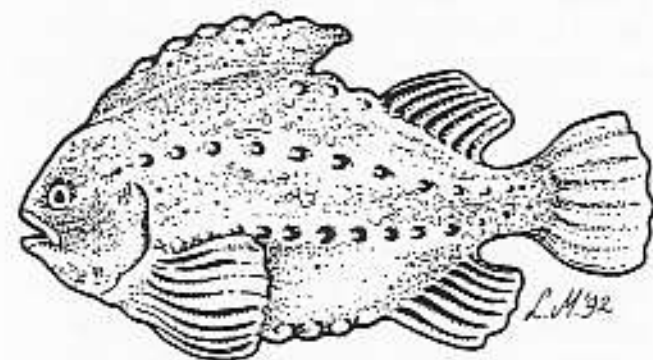
fietszadel

Maar deze dag had nog meer verrassingen voor ons in petto. De vondst van een racefietszadel *Anomia bicycletta* Sliker, 1992 compleeteerde de dag op een fantastische manier (figuur 3). Op dit hardplastic zadel troffen wij niet minder dan negen levende

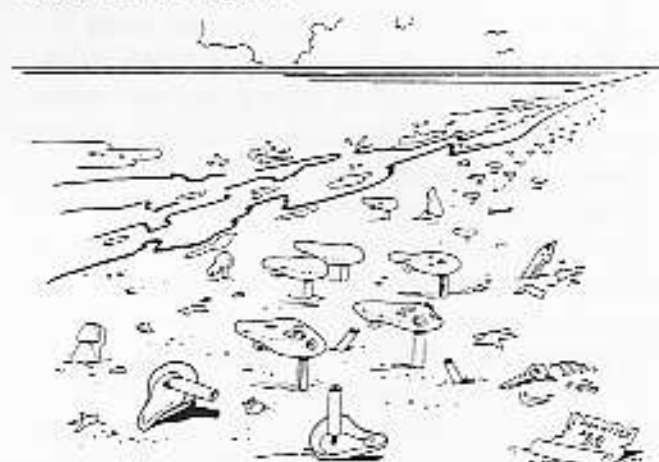
figuur 3
Het racefietszadel (*Anomia bicycletta* Sliker 1992)

exemplaren van de schotelhoren (*Acmaea virginea*) aan, variërend in grootte van 4,8 tot 7,1 mm. Tot nu toe waren strandvondsten van Ameland, Terschelling en Schiermonnikoog bekend. Dit betrof in alle gevallen juveniele exemplaren. Een volwassen lege schelp werd op 22 juni 1946 door Creutzberg op Terschelling verzameld (coll. NNM Leiden). De *Acmaea*'s zijn opgenomen in de collectie Sliker. Bij het verwijderen van de *Acmaea*'s viel het oog van Hermann Strack

snotolff (*Cyclopterus lumpus*), Leo Man in 't Veld

op een levende keverslak. Dit bleek een volwassen *Acantochitona crinita* te zijn. Volgens Hermann's eigen onderzoek zou dit de 14e vondst voor Nederland zijn (Strack 1982). De keverslak is opgenomen in de collectie Strack te Rotterdam. Op 19 januari deden wij nog een vergeefse poging iets uit de vloedlijn tussen paal 7 en paal 10 te verzamelen, maar helaas bleek de aanspoeling de vorige nacht door de sterke NW-wind vrijwel volledig onder het stuivende zand bedekt te zijn. Desondanks bewijst onze tocht van 18 januari dat ook de 'gewone' Nederlandse kust nog voor aardige verrassingen kan zorgen.

BIOTOOP VAN *ANOMIA BICYCLETTA* SLIKER, 1992

dankwoord

Onze dank gaat uit naar Dr. Vervoort, H.A. ten Have en Jan Lucas voor hulp bij determinaties en naar Leo Man in 't Veld voor het vervaardigen van de tekeningen en cartoon.

literatuur

- Boer, T.W. de & Bruyne, R.H. de, 1991. Schelpen van de Friese Waddeneilanden. Fryske Akademy-Ljouwert & Dr. W. Backhuys U.B.S. Oegstgeest.
- Buizer, D.A.G., 1977. Schilden van de inktvis *Sepiella japonica* Sasaki op het strand bij Wijk aan Zee gevonden. Het Zeepaard 37: 6-9.
- Regteren Alford, C.O. van, 1976. Schilden van *Sepiella japonica* aangespoeld bij Zandvoort. Basteria 40: 13-16.
- Rizzi, A.J.M., 1992. *Crassostrea denticulata* (Born, 1791) een nieuwe oestersoort op de Nederlandse kust. Correspondentieblad Ned. Malacologische Vereniging 264: 928-932.
- Strack, H.L., 1982. Revisie van de Nederlandse Polyplacophora. Basteria 46: 69-76.
- Wagner, H.P., 1980. Vondsten van de inktvis *Sepiella japonica* Sasaki 1929 en de gamaal *Alpheus glaber* (Olivé 1792) in de Duitse Bocht. Het Zeepaard 40: 108-111.

A.F. de Jong, E.J.O. Kompanje, F.J.A. Sliker jr. & H.L. Strack

noot van de redactie:

Wit Straatgras jrg. 3 nummer 4 heeft gelezen, weet dat de soort *Anomia bicycletta* Sliker 1992 hier niet geldig beschreven is.